

Darba aizsardzības instrukcija drošības zīmju lietošanā

Nr. DI-016/02
Spēkā no 14.09.2022

SATURS

1.	Vispārīgās prasības	1
2.	Prasības akustiskajiem signāliem	2
3.	Prasības vārdiskai saziņai un roku signāliem	2
4.	Prasības šķēršļu, bīstamu vietu un transporta maršrutu apzīmēšanai	4
5.	Darba vietās lietojamās drošības zīmes	5

1. Vispārīgās prasības

- 1.1. Drošības zīme ir uz konkrētu objektu, darbību vai situāciju attiecināma zīme, signālkrašojums, akustisks vai roku signāls, kā arī vārdiska saziņa, kas sniedz drošības informāciju darba vietā.
- 1.2. Darbinieku iepazīstina ar darba vietā lietotajām drošības zīmēm un drošības zīmju (īpaši signālu un vārdiskas saziņas) nozīmi, kā arī instruē par drošības zīmju lietošanu.
- 1.3. Darbinieka pienākums ir ievērot un pildīt drošības zīmju (sk. tabulu Nr.2) prasības.
- 1.4. Darba vietā, ņemot vērā attiecīgo situāciju, lieto šādas drošības zīmes:
 - 1.4.1. **aizlieguma zīme** - zīme, kas aizliedz darbību, kura var radīt bīstamu situāciju;
 - 1.4.2. **brīdinājuma zīme** - zīme, kas brīdina par risku vai bīstamību;
 - 1.4.3. **rīkojuma zīme** - zīme, kas norāda uz konkrētu darbību;
 - 1.4.4. **pirmās palīdzības, evakuācijas izeju un glābšanas papildizeju zīme** - zīme, kas sniedz informāciju par pirmās palīdzības sniegšanas vietām, evakuācijas izejām un glābšanas papildizejām;
 - 1.4.5. **ugunsdrošības zīme** - zīme, kas sniedz informāciju par ugunsdzēsības iekārtām un līdzekļiem, un to atrašanās vietām, kā arī informāciju par apzīmējumiem evakuācijas plānos vai ugunsdzēsības, glābšanas un civilās aizsardzības pasākumu plānos;
 - 1.4.6. **informācijas zīme** - zīme, kas sniedz papildinformāciju par iepriekš minētajām zīmēm;
 - 1.4.7. **signālkrašojums** - krašojums ar specifisku nozīmi (sk.tabulu Nr.3);
 - 1.4.8. **izgaismota zīme** - zīme, kas izgatavota, izmantojot puscaurspīdīgu vai caurspīdīgu materiālu, un ir no iekšpuses vai aizmugures izgaismota;
 - 1.4.9. **akustisks signāls** - kodēts (iepriekš noteikts) skaņas signāls, kas tiek pārraidīts ar attiecīgu ierīci, neizmantojot cilvēka balsi vai to atdarinošu mākslīgi radītu balsi;
 - 1.4.10. **vārdiska saziņa** - saziņa, kas sniedz kodētu (iepriekš noteiktu) drošības informāciju ar cilvēka balsi vai to atdarinošu mākslīgi radītu balsi, izmantojot piemērotu ierīci;

1.4.11. roku signāls - signāls, kas sniedz kodētu (iepriekš noteiktu) drošības informāciju ar roku un plaukstu kustībām vai pozīcijām personām, kuras izpilda apkārtējiem bīstamus manevrus vai atrodas šo manevru darbības zonā.

2. Prasības akustiskajiem signāliem

- 2.1. Akustiskā signāla skaņas līmenis ir ievērojami augstāks par apkārtējā trokšņa līmeni, bet ne pārmērīgs vai sāpju sajūtu izraisošs. Signāla garums un intervāls starp signāliem vai signālu grupām ir skaidri atšķirams no citiem akustiskiem signāliem vai apkārtējā trokšņa.
- 2.2. Akustisks signāls, kas informē par evakuāciju, ir nepārtraukts.

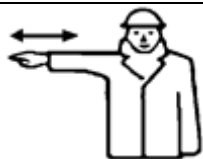
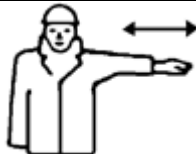
3. Prasības vārdiskai saziņai un roku signāliem

- 3.1. Vārdiska saziņa var būt tieša (cilvēka balss) vai netieša (cilvēka balsi atdarinoša mākslīga balss, kura tiek pārraidīta ar piemērotu ierīci).
- 3.2. Izteikts paziņojums vai komanda ir pēc iespējas īsa, vienkārša un skaidra.
- 3.3. Ja vārdisku saziņu izmanto roku signāla vietā, lieto šādus koda vārdus:
 - 3.3.1. "**Sākt!**" - lai norādītu darbības sākšanu;
 - 3.3.2. "**Stop!**" - lai pārtrauktu kustību;
 - 3.3.3. "**Beigt!**" - lai izbeigtu darbību;
 - 3.3.4. "**Celt!**" - lai celtu kravu;
 - 3.3.5. "**Zemāk!**" - lai kravu nolaistu zemāk;
 - 3.3.6. "**Bīstami!**" - lai novērstu avārijas situāciju;
 - 3.3.7. "**Ātrāk!**" - lai paātrinātu kustību drošības nolūkā;
 - 3.3.8. "**Lēnāk!**" - lai palēninātu kustību drošības nolūkā.
- 3.4. Ja vārdisku saziņu izmanto kopā ar roku signālu, lieto šādus koda vārdus, tos papildinot ar atbilstošiem roku signāliem:
 - 3.4.1. "**Uz priekšu!**" - lai kravu pārvietotu uz priekšu;
 - 3.4.2. "**Atpakaļ!**" - lai kravu pārvietotu atpakaļ;
 - 3.4.3. "**Pa labi!**" - lai kravu pārvietotu pa labi;
 - 3.4.4. "**Pa kreisi!**" - lai kravu pārvietotu pa kreisi.
- 3.5. Darba vietās lietotie roku signāli ir precīzi, plaši, vienkārši izpildāmi, skaidri redzami, saprotami.
- 3.6. Ja roku signālu rāda ar abām rokām, tās pārvieto simetriski un rāda tikai vienu signālu.
- 3.7. Roku signāli var atšķirties no šo noteikumu norādītajiem (sk. tabulu Nr.1), ja tie ir saprotami un garantē līdzvērtīgu drošības līmeni, taču šo noteikumu (sk. tabulu Nr.1) norādīto roku signālu nozīmi nedrīkst mainīt.
- 3.8. Persona, kura rāda roku signālus (turpmāk - signalizētājs) personai, kura šos signālus saņem (turpmāk - operators), redz visus manevrus, lai pati netiktu apdraudēta. Ja šis nosacījums nav izpildāms, papildus norīko vienu vai vairākus signalizētājus.
- 3.9. Ja operators nespēj droši izpildīt saņemto norādījumu, viņš pārtrauc manevru un pieprasa no signalizētāja jaunu norādījumu.

Darba vietās lietojamie roku signāli

Tabula Nr.1

Nr. p.k.	Signāls	Nozīme	Apraksts	Ilustrācija
<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	5
<u>1.</u>	<u>Sākt!</u>	<u>Uzmanību Sākt darbu</u>	<u>Abas rokas izstieptas horizontāli ar delnām uz priekšu</u>	
<u>2.</u>	<u>Stop!</u>	<u>Pārtraukt kustību</u>	<u>Labā roka pacelta augšā ar delnu uz priekšu</u>	
<u>3.</u>	<u>Beigt!</u>	<u>Izbeigt darbību</u>	<u>Abas rokas savienotas krūšu augstumā</u>	
<u>4.</u>	<u>Celt!</u>	<u>Pacelt kravu</u>	<u>Labā roka pacelta augšā ar delnu uz priekšu un izdara lēnas aplveida kustības</u>	
<u>5.</u>	<u>Zemāk!</u>	<u>Nolaist kravu</u>	<u>Labā roka nolaista lejā ar delnu uz iekšu un izdara lēnas aplveida kustības</u>	
<u>6.</u>	<u>Vertikālā distance</u>	<u>Samazināt vai palielināt vertikālo distanci</u>	<u>Ar rokām norāda būtisko distanci</u>	
<u>7.</u>	<u>Virzīt uz priekšu!</u>	<u>Kravu pārvietot uz priekšu</u>	<u>Abas rokas saliektas ar delnām uz augšu un izdara lēnas kustības uz ķermeņa pusi</u>	
<u>8.</u>	<u>Virzīt atpakaļ!</u>	<u>Kravu pārvietot atpakaļ</u>	<u>Abas rokas saliektas ar delnām uz leju un izdara lēnas kustības prom no ķermeņa</u>	

<u>Nr. p.k.</u>	<u>Signāls</u>	<u>Nozīme</u>	<u>Apraksts</u>	<u>Ilustrācija</u>
<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>
<u>9.</u>	<u>Pa labi no</u> <u>signalizētāja</u>	<u>Kravu pārvietot</u> <u>pa labi</u>	<u>Labā roka</u> <u>izstiepta</u> <u>horizontāli ar</u> <u>delnu uz leju un</u> <u>lēni izdara sīkas</u> <u>kustības pa labi</u>	
<u>10.</u>	<u>Pa kreisi no</u> <u>signalizētāja</u>	<u>Kravu pārvietot</u> <u>pa kreisi</u>	<u>Kreisā roka</u> <u>izstiepta</u> <u>horizontāli ar</u> <u>delnu uz leju un</u> <u>lēni izdara sīkas</u> <u>kustības pa</u> <u>kreisi</u>	
<u>11.</u>	<u>Horizontālā</u> <u>distance</u>	<u>Samazināt vai</u> <u>palielināt</u> <u>horizontālo</u> <u>distanci</u>	<u>Ar rokām</u> <u>norāda būtisko</u> <u>distanci</u>	
<u>12.</u>	<u>Bīstami!</u>	<u>Novērst avārijas</u> <u>situāciju</u>	<u>Abas rokas</u> <u>paceltas augšā ar</u> <u>delnām uz</u> <u>priekšu</u>	
<u>13.</u>	<u>Ātrāk!</u>	<u>Paātrināt</u> <u>kustību</u>	<u>Visas kustības</u> <u>izdara ātrāk</u>	-
<u>14.</u>	<u>Lēnāk!</u>	<u>Palēnināt</u> <u>kustību</u>	<u>Visas kustības</u> <u>izdara lēnāk</u>	-

4. Prasības šķēršļu, bīstamu vietu un transporta maršrutu apzīmēšanai

- 4.1. Vietas, kurās iespējama sadursme ar šķēršļiem, krišana vai pastāv krītošu objektu draudi, apzīmē ar dzeltenu un melnu vai sarkanu un baltu svītrotu signālkrašojumu.

- 4.2. Transportlīdzekļu kustības maršrutus telpās, kur tas nepieciešams nodarbināto aizsardzībai, apzīmē ar krāsotām, skaidri redzamām, nepārtrauktām svītrām (baltām vai dzeltenām), ņemot vērā grīdas seguma krāsu.
- 4.3. Svītras izvieto tā, lai tās norādītu drošu distanci starp transportlīdzekļiem un jebkuru objektu, kurš var atrasties blakus, kā arī starp gājējiem un transportlīdzekļiem

Signālkrāsojuma nozīme

Tabula Nr.2

Nr. p.k.	Krāsa	Drošības zīme	Krāsojuma nozīme
1.	Sarkana	-	Stāt! Izslēgt! Avārijas atslēgšanas ierīce Evakuācija
		Aizlieguma zīme	Bīstama darbība, bīstams objekts
		Ugunsdrošības zīme	Ugunsdzēsības iekārtas un līdzekļi un to atrašanās vietas
2.	Dzeltena vai dzintara krāsa	Brīdinājuma zīme	Esi uzmanīgs! Ievēro piesardzību! Pārliecinies!
3.	Zila	Rīkojuma zīme	Konkrēta uzvedība vai darbība Lieto individuālās aizsardzības līdzekļus!
4.	Zaļa	-	Nav bīstamības, atgriezties normālā režīmā
		Pirmās palīdzības vai evakuācijas izeju un glābšanas papildizeju zīmes	Durvis, izejas, maršruti, iekārtas, ierīces

5. Darba vietās lietojamās drošības zīmes

- 5.1.** Drošības zīmes izmēri, krāsojums un fotometrija nodrošina tās saskatāmību un saprotamību (sk. tabulu Nr.3).
- 5.2.** Drošības zīmi novieto piemērotā augstumā nodarbinātā redzes laukā attiecīgā bīstamā objekta tuvumā, viegli pieejamā vietā, ņemot vērā jebkurus šķēršļus, kā arī pieklūšanu izejām briesmu gadījumā.
- 5.3.** Ja beidzas objekta bīstamība, attiecīgo drošības zīmi noņem.

Drošības zīmes

Tabula Nr.3

Attēls	Kods	Nosaukums
Aizlieguma zīmes - apla formā ar melnu piktogrammu uz balta fona, malas un diagonālā līnija - sarkana (sarkanā daļa ir vismaz 35 procenti no zīmes laukuma).		
	2.1., 2.2.	Smēķēt aizliegts
	2.2., 2.1.	Smēķēšana un atklāta liesma aizliegta
	2.3.	<u>Kurināt ugunsgrākus aizliegts</u>

Attēls	Kods	Nosaukums
	2.3.	Gājēju kustība aizliegta
	2.4.	Nedzēst ar ūdeni
	2.5.	Nav dzerams
	2.6., 9.7.	Nepiederošām personām kustība aizliegta
	2.7.	Iekšējā transporta kustība aizliegta
	2.8.	Nepieskarties
	2.9.	Aizliegts (ar skaidrojošu uzrakstu)
	2.10.	Nestāvēt zem kravas
	2.11.	Sastatņu montāža
Brīdinājuma zīmes - trijstūra formā ar melnu piktogrammu uz dzeltena fona, malas - melnas (dzeltenā daļa ir vismaz 50 procentu no zīmes laukuma).		
	4.1.	Degoša viela vai ugunsbīstama telpa
	4.2., 1.1.	<u>Eksplozīva viela vai sprādzienbīstama telpa.</u> Sprādzienbīstams materiāls
	4.3.	Toksiska viela
	4.4.	Kodīga viela
	4.5.	Radioaktīva viela vai jonizējošs starojums
	4.6.	Uzmanību, pacelta krava
	4.7.	Iekšējais transports
	4.8., 1.3.	<u>Bīstami</u> , elektrība
	4.9.	Vispārēja bīstamība

Attēls	Kods	Nosaukums
	4.10.	Lāzera stars
	4.11., 1.2.	Oksidējoša viela
	4.12.	Nejonizējoša radiācija vai starojums
	4.13.	Spēcīgs magnētiskais lauks
	4.14.	Uzmanību, šķēršļi
	4.15.	Uzmanību, nelīdzens
	4.16.	Bioloģiskais risks
	4.17.	Zema temperatūra
	4.19., 1.6.	<u>Eksplozīva vide</u> , Sprādzienbīstama vide
	4.20.	Sastatnes
	4.21.	Uzmanību, pakāpiens
	4.22.	Uzmanību, slidens
	4.23	Dziļš ūdens
	4.24	Zemējums
	4.25.	Uzmanību, krītoši objekti
	4.26.	Augsta temperatūra
	4.27.	Uzmanību, karsta virsma
	4.28.	Uzmanību, karsts tvaiks
	1.4.	Spiediena <u>balons</u>

Attēls	Kods	Nosaukums
	1.5.	Elektroiekārtas un elektroaprīkojums sprādziendrošā izpildījumā
Rīkojuma zīmes - apla formā ar baltu piktogrammu uz zila fona (zilā daļa ir vismaz 50 procentu no zīmes laukuma).		
	6.1.	Jālieto aizsargbrilles
	6.2.	Jālieto aizsargķivere
	6.3.	Jālieto dzirdes aizsardzības līdzekļi
	6.4	Jālieto gāzmaska, respirators
	6.5.	Jālieto darba apavi
	6.6	Jālieto aizsargcimdi
	6.7	Jālieto aizsargkostīms
	6.8.	Jālieto sejas aizsardzības līdzekļi
	6.9.	Jālieto aizsargjosta
	6.10.	Jālieto respirators
	6.11., 6.2	Jālieto antistatiski apavi
	6.12.	Jālieto sejas maska
	6.13.	Gājēju ceļš (maršruts)
	6.14.	Vispārīgā rīkojuma zīme (lieto kopā ar citām zīmēm)
	6.15., 6.1	Sazemēt
Pirmās palīdzības un glābšanas papildzīžu (evakuācijas) zīmes - taisnstūra vai kvadrāta formā ar baltu piktogrammu uz zaļa fona (zaļā daļa ir vismaz 50 procentu no zīmes laukuma).		
	8.1.	Pirmās palīdzības punkts
	8.2.	Nestuves

Attēls	Kods	Nosaukums
	8.3.	Sanitārā apstrāde
	8.4.	Acu skalošana
	8.5.	Elpošanas līdzekļi
	8.6.	Pārsiešanas līdzekļi
	8.7.	Droša pulcēšanās vieta
	8.8.	Atdzīvināšanas līdzekļi
	8.9.	Tālrunis neatliekamās medicīniskās palīdzības izsaukšanai
	9.1.1.	Papildizeja, ceļš, maršruts ¹
	5.1.	Evakuācijas izeja. <u>Izvieta evakuācijas izejā (izeja no būves, pa kuru var nokļūt ārpus būves).</u> ^{2;3;4}
	5.3.	<u>Virziens uz evakuācijas⁵ izeju. Izvieta evakuācijas ceļā, norādot evakuācijas kustības virzienu. Bultas virzienu zīmē maina atkarībā no evakuācijas kustības virziena.</u>
	5.2.	⁶ Durvis, evakuācijas Izejas. ⁷
	5.4.	Virziens uz ⁸ <u>evakuācijas izeju</u> cilvēkiem ar kustību traucējumiem. <u>Izvieta evakuācijas ceļā, kas paredzēts cilvēkiem ar kustību traucējumiem.</u>

6. Par dokumenta aktualizāciju atbildīgs Darba aizsardzības procesu vadītājs.

Dokumenta izstrādātājs:

P. Freiberga

Darba aizsardzības speciāliste

¹ Dzēsts teksts: "kustības virziens"

² Dzēsts teksts: "Evakuācijas izeja piemērota cilvēkam ar kustības traucējumiem"

³ Dzēsts teksts: "papildizeja, ceļš, maršruts"

⁴ Dzēsts teksts: "virziens uz evakuācijas izejām"

⁵ Dzēsts teksts: "izejām un glābšanas papildizejām pa kāpnēm uz leju"

⁶ Dzēsts teksts: "Virziens uz"

⁷ Dzēsts teksts: "evakuācijām vai glābšanas papildizejām pa kāpnēm uz augšu"

⁸ Dzēsts teksts: "evakuācijām vai glābšanas papildizejām"